

Ishaja vsak
dan raven
nedelj in
praznikov.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Issued daily
except
Sundays
and Holidays

LETO—YEAR XI.

Entered as second-class matter January 23, 1916, at the post-office
at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO, ILL., SOBOTA 22. JUNIJA (JUNE) 1918.

ŠTEV.—NUMBER 146.

Published and distributed under permit (No. 146) authorized by the Act of October 3, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burleson, Postmaster General.

Ljudstvo v Avstriji se je dvignilo proti svojim tiranom.

NUDA ZAUŠNICA ŽUPANOVI ŠOLSKI POLITIKI.

NAJVIŠJE SODIŠČE ODOBRILO AKCIJO OBČINSKEGA ZASTOPA.

Devet svetovalcev pojde iz šolskega sveta.

Chicago, Ill. — Prava bomba je udarila v županov šolski svet, ko je najvišje državno sodišče v Illinoisu potrdilo akcijo občinskega sveta, s katero je razveljavil imenovanje šolskih svetovalcev po županu Thompsonu.

To pomeni, da morajo šolski svetniki, ki jih je imenoval župan Thompson iz odbora in da se vrže v odbor svetovalci, ki so se borili proti thompsonizmu v javnih šolah. Seveda ima Thompsonov odbor pravico, da do oktobra zahteva ponovno zaslusanje in da se mogoče zgodi, da se razsoda najvišjega sodišča glasi drugače.

Razsoda pomeni, da zgubita službo dva uradnika, ki dobivata po \$10,000 plače na leto; ravastelj Percy B. Coffin in advokat Charles R. Francis, in tajnik Albert H. Severinghaus, ki prejema letno \$4,000.

Razsoda je tudi hud udarec pravnemu nasvetu, ki ga je dal korporacijski pravnik Ettelson. On je svetoval, da se vrže svetovalec iz občinskega sveta, ki nasprotuje županovim mahinacijam v javnih šolah.

Vsled razsode najvišjega sodišča pojdejo iz šolskega sveta: Predsednik Edwin S. Davis in svetovalec Dr. Sadie Day Adams, George B. Arnold, Anthony Carneski, Richard Gaunon, Hart Hanson, Albert H. Severinghaus, in Edvin G. Snodgrass.

Jacob Loeb in Mrs. F. E. Thornton sta bila prej imenovana in pravilno portjena od občinskega sveta.

STROJNIKI V TOVARNI ZA PRODUKCIJO LETAL NA STAVKI.

Buffalo, N. Y. — V Curtisovi tovarni, v kateri izdelujejo letala, so zahtevali strojniki, da prejmejo enako plačo za enako delo, kot jo dobivajo strojniki v ladjezgradnji, osemurni delavnik in da družba nastavi strojnike, ki so bili odpušteni v prejšnjem mesecu, ko je zvezno posredovanje odgodilo krizo.

Pri glasovanju o stavki je bil zavržen Andrew T. McNamara iz Washingtona, ki zastopa organizacijo strojnikov, ki je združena s "Ameriško delavsko federacijo." Strojniki so skoraj soglasno odobrili stavko.

Curtisova družba plačuje strojnikom od 40 do 70 centov na uro. V ladjezgradnji narašča letalska strojnikov stopnjevanje do enega dolarja na uro.

Iz Washingtona je došla vest, da je James Purcell, zvezni svetovalec v Rochesteru, N. J., dobil nalogo, da se pripravi za odhod v Buffalo.

DESET "NEPOTOPLJIVNIH" LADIJ GRADE V AMERIKI.

Washington, D. C. — V Ameriki grade ladje novega sistema, ki se ne potopi. Pogodba je napravljena s francosko vlado za deset takih ladij. Iznajdba je napravljen francoski inženir in njejni detajli so tajni.

Ko so potopili parnik "Lincoln," so morali Nemci rabiti tri torpede. Prva torpeda nista navpravila tako veliki luknji, da bi se ladija potopila, ker je bila od vrha do tal razdeljena v več prostorov, ki so bili tesno zaprti.

Amerika ne gradi zase ladij, ki jih imenujejo "nepotopljive," ampak je pomnožila prostore, ki se dajo tesno zapreti.

Kupujte vojno varčevalne znamke v tem tednu.

SLI BRZOJAVNE DRUŽBE PRIJETI, DEPEŠE ZASEŽENE.

NEPOSTAVNA METODA ZA PRENAŠANJE DEPEŠ JE DALJ ČASA V PRAKSI.

Brzjavne uradnike zasliši svezna veleporota.

Washington, D. C. — Poštni nadzorniki so aretirali več agentov Western Union Telegraph kompanije, ko so bili na vlakih med Bostonom, New Yorkom, Philadelphia, Baltimore in Washingtonom in so imeli s sabo polne torbe depeš, ki jih je bilo treba sporočiti brzjavno.

Kompanija že dalj časa prakticira to metodo za oddajanje brzjav, ki je v nasprotju s poštnimi zakoni. Postava prepoveduje osebam, ki niso v službi na pošti, vzdrževati poštne zveze po naravnih poštinih potih.

Fakta bodi predložena veleporoti in brzjavni uradniki najbrž povabljeni, da razložijo ta prestop. Kazen za kršenje postave je denarna globa do \$500 in do šest mesecev zapora.

Depeše iz Washingtona v New York so nosili ali s polnočnim vlakom. Sla je v Baltimore srečal drug sel, kateremu je sel iz Washingtona izročil kovček z depešami. To se je zgodilo tudi v Philadelphia, tako da je drugo jutro dospel v New York kar koš brzjav. Iz New Yorka soodhaja depeše na isti način. Prenajali so tudi veliko števil vladnih depeš po tem potu.

Zvezni uradniki so zaplenili nad 1,000 depeš, ko so prišli sle brzjavne družbe. Poštni uradniki so takoj o zaseženju obvestili brzjavno družbo in ji dovolili, da je kopirala in odposlala depeše.

Poštne oblasti so že več tednov preiskovale obtožbe, da brzjavna družba pošilja nočne in dnevne depeše po slihi, ki se vozijo z vlakom, mesto da bi se poslužila brzjava za odpošiljanje brzjav.

Na ta način so zaostale tudi nekatere dnevne depeše, ki bi jih morala družba takoj odposlati, pa tega ni storila.

Vlada hoče dognati, koliko časa je bil uveden ta sistem in kako daleč je bil razprežen. Družba se zagovarja, da je bila, tako založena z depešami v zadnjih mesecih, da se je morala poslužiti brzojavnikov, da je lahko dostavila brzjavke in izvršila delo.

IZGREDNIKI IZGUBILI PRIZIV.

Springfield, Ill. — Najvišje sodišče je potrdilo obsodbo okrožnega sodišča okraja St. Clair, ki je obsodilo deset izgrednikov radi plemenskih izgrediv v St. Louisu na štirinajst let ječe.

Obsojenci so: Fayette Parker, L. Peoples, George Roberts, Horder, Dee Smotherman, Albert race Thomas, Marshall Alexander-Hughes, Rud Townsend, William Palmer in Charles Foster.

S TISKOVNIM PAPIRJEJ JE TREBA HRANITI.

Washington, D. C. — Zvezna obrtna komisija priporoča znova vsem izdajateljem časnikov, da znižajo konzum tiskovnega papirja.

Število vrnenih neplačanih števil se je nekoliko znižalo, vendar je pa uporaba tiskovnega papirja tako velika, da obrtna komisija želi, da se zniža.

VREME.

Danes hladnejše; severozapadni vetrovi.
Solneni vzhod ob 5:14 a. m.; solneni zahod ob 8:28 p. m.

SENAT ODOBRILO USTANOVITEV SLOVANSKE LEGIJE.

LEGIJA LAHKO ŠTEJE DO POL MILJONA MOŽ.

Predsednik sme vporabiti legijo po svoji sodbi proti skupnemu sovražniku.

Washington, D. C. — Senadni odsek za vojaške zadeve je sprejel dodatni predlog k vojaški proračunski predlogi, ki daje oblast predsedniku, da ustanovi legijo iz slovanskih prebivalcev v Združenih državah, ki bo služila onkraj morja.

Predsednik ima pravico, da slovansko legijo pošlje v akcijo proti skupnemu sovražniku, kjerkoli je taka akcija po njegovi sodbi potrebna. Legija lahko šteje pol milijona mož.

Dodatni predlog je bil tako podpiran, da lahko pošljejo legijo v Sibirijo, kot del ameriških sil, ki jih pošljejo tje, če predsednik odneha na apel za intervencijo, da spode Nemce iz Rusije.

Predsednik je po konferenci s českim revolucionarjem prof. Masarykom odobril načrt za legijo slovanskih prostovoljcev.

Predsednik je v tej zadevi poslal senatorju Hitchcocku pismo, ki seveda ni bilo objavljeno, ker se dotika preveč važnih mednarodnih vprašanj.

Če kongres sprejme dodatek za ustanovitev slovanske legije, tedaj bodo vsi Slovani, ki prebivajo v Združenih državah, ki so smožni nositi orožje in niso še državljanji, imeli priliko, da se z orožjem bojujejo za zmago demokracije nad avtokracijo.

SLAVNOSTNO PRAZNOVANJE 4. JULIJA.

Chicago, Ill. — Vse se pripravljajo v mestu za slavnostno praznovanje Proglašanja neodvisnosti. Šolske oblasti so ponudile šolske dvorane za obdržavanje proslave, če bi bilo vreme slabo.

Odbor za proslavo je sprejel na sugestijo iz Washingtona sledeči program:

1. Ameriška zastava se potegne kviško ob treh popoldne na vseh prostorih, na katerih se vrši proslava.
2. Se poje "The Star-Spangled Banner."
3. Čitanje predsednikove address.
4. Čitanje governorjeve address.
5. Čitanje iz proklamacije neodvisnosti.
6. Slavnostni govor v angleškem jeziku.
7. Pozdrav novih ameriških državljanov, naturaliziranih in onih, ki so ravnokar postali stari 21 let.
8. Godba svira slavnosti primerno skladbo.

Proslava Proglašanja neodvisnosti se vrši v Chicagu na več krajih in pri nji bodo sodelovali državljani, katerih zibel je tekla v tujemstvu.

Proslave se udeležijo tudi Slovenci. Čas in kraj, kedaj in kje se zberejo Slovenci, priobčimo, ko dobimo tozadevno odborovo poročilo.

KLAVNIŠKE TVRDE SI MOGAJO PRESKRBE TI OBLASTVENO DOVOLJENJE.

Washington, D. C. — Po predsednikovi proklamaciji si morajo vse klavniške trvdke in živinski trgovci preskrbeti do 25. julija t. l. oblastveno dovoljenje, ali ne prenehati z obrtjo. Po tej proklamaciji so klavniške trvdke in živinski trgovci pod kontrolo poljedelskega tajništva, ki ima oblast, da uravnava mesarsko obrt.

V vojnovarčevalnih znamkah je denar najboljši naložen.

ORGAN. DELAVSTVO PROTI POŠTNINI PO PASOVH.

KONVENCIJA ODOBRILO SAMOODLOČEVANJE MALIH NARDOOV.

Samuel Gompers izvoljen predsednikom "Ameriške delavske federacije."

St. Paul Minn. — Preden se je zaključilo konvencijo zborovanje "Ameriške delavske federacije," je bila soglasno sprejeta resolucija, ki nalaga predsedniku Gompersu, da predloži predsedniku Wilsonu protest proti uvedbi novega poštnege zakona, ki stopi v veljavo s dnem prvega julija in določa poštino po pasovih.

Važno je poročilo konvencije odbora za zunanje zadeve. Poročilo pravi, da bo "Ameriška delavska federacija" podpirala principe, da imajo majhni narodi pravice sami odločevati o svoji usodi. To se zgodi, ko prično pogajanja po slavni zmagi naše stvari (demokracije). Ravnotak je bila sprejeta resolucija za svobodno Češko.

Odbor je priporočil, da ima "Ameriška delavska federacija" stalnega zastopnika v Evropi in da predsednik Gompers obišče še v teku leta Anglijo, Francijo in Italijo.

Samuel Gompers je izvoljen predsednikom, iz odbora sta s ločila Joseph O'Connell, drugi podpredsednik in H. B. Perham, četrti podpredsednik.

KUPUJTE VOJNOVARČEVALNE ZNAMKE IN POMAGAJTE PORAZITI KAJZERJA.

KONGRESNIK SABATH SE JE IZREKEL ZA PIVO.

Washington, D. C. — Kongresnik Sabath iz Chicaga je odposlal pismo predsedniku Wilsonu, v katerem protestira proti Jonesovemu predlogu, ki določa popolno abstinenco v vojnem času.

"Najbolj divji omejevalci in prohibicionisti morajo priznati," pravi kongresnik Sabath v svojem pismu, da Poljaki, Galičani, Čehi, Italijani, Slovaki, Hrvati, Litvini in Ogri, ki trdo delajo, nimajo pravega patriotičnega duha."

Nadalje pravi Sabath, da bi prepoved piva povzročila med njimi nezadovoljnost, kajti vsi ti narodi smatrajo pivo za potrebno stvar. Mr. Sabath povdarja, da zavezniki niso prepovedali piva, čeprav so bili prisiljeni izdati krušne listke, ker so vedeli, da bi taka prepoved širila nezadovoljstvo med delavci.

STANOVANJA POTREBUJEJO ZA 50.000 LJUDI.

Washington, D. C. — Vlada bo morala skrbeti za stanovanja delavcev, ki bodo delali v veliki tovarni na otoku Neville. Potrebnovali bodo do 20,000 delavcev in z njih družinami bodo delavci šteli 50,000 oseb.

Kongres je dovolil \$60,000,000 za delavska stanovanja in upraviteljem tega sklada je imenovan delavski tajnik Wilson.

Za stanovanja vladnih uslužbencev v Distriktu Kolumbije potrebujejo do \$10,000,000, ostala \$50,000,000 pa potrebujejo za delavska stanovanja v drugih industrijskih središčih.

Vladi dela mnogo predlagave stanovanjske vprašanje. Če je dograjena tovarna, morajo biti tudi pripravljena stanovanja za delavce, ki delajo v nji.

ITALIJANSKA ARMADA PREŠLA V OFENZIVO.

AVSTRIJCI PRIŠLI V PAST.

Italijani reokupirali štiri mesta; število avstrijskih vjetnikov je naraslo na 11,000.

Rim, 21. jun. — Današnja vest iz italijanskega vojnega stana se glasi, da se nahajajo armade avstrijskega maršala Boreviča v resnem položaju in umaknutev Avstrijecev v veliki meri ne bo presenetila nikogar. Sovražnik je prišel v past med postojanko Capo Sile in morjem.

Obenem poročajo, da so avstrijske izgube naravnost strašne; Avstrijci so izgubili petkrat toliko mož kakor Italijani in njihovi zavezniki. General Diaz, vrhovni poveljnik italijanske armade, se pripravlja na ofenzivo v okolici gore Grappa in Montello.

London, 21. jun. — Uradno poročajo, da so angleške čete na italijanskem bojišču 15. in 16. junija vjele 1100 Avstrijecev.

Rim, 21. jun. — Italijani in njihovi zavezniki niso le ustavili avstrijske ofenzive, temveč so stopili v protiofenzivo na mnogih krajih fronte in reokupirali več važnih postojank. Včeraj je močno deževalo ob nižji Pavi, vsled česar je narasla reka s svojimi pritoki. To je druga težava za Avstrijece.

Vojni stan je poročal sinoči, da so italijanske čete vrgle sovražnika nazaj severno od Monte Bellune; Avstrijci so se umaknili iz večjega kosa svoje zagonde v okolici Montella in Italijani so vjele 1226 mož. Ob reki Pavi se nadaljuje bojevanje z veliko silovitostjo. V okolici San Doua di Piave ponavljajo Italijani srdite protinapade.

Včeraj so Italijani reokupirali štiri mesta in število vjetnikov je naraslo na 11,000. Pri Salettu so italijanske čete pognale Avstrijce tik do Piave in s tem razdvojile sovražni armadi nadvojvode Jožefa in generala Wurma. Italijani so tudi reokupirali Capo Sile v močvirnatem kraju blizu ustja Piave, kamor so Avstrijci prišli nadalje ob morju. V središču fronte so se Avstrijci umaknili na vsi četni severno od železnice, ki drži v Montebelluno. Na planoti Asiago so Francozi napadli in osvojili dve gorski vasi Bertigo in Penar; istočasno so Italijani reokupirali Costalunga na vzhodni strani.

Več českoslovaških polkov je v bitki na italijanski strani in vojni stan omenja, da se ti polki odkljujejo s posebno hrabrostjo v boju proti svojim nekdanjim gospodarjem.

London, 21. jun. — Avstrijski vojni stan je poročal sinoči, da se Italijani zaganjajo v trmoglavih protinapadih na avstrijske pozicije ob kanalu Fossalta. Bitka v okolici Montella je ravno tako silna kakor so bile bitke na Kraun in ob Soči. Na nekaterih krajih so Italijani šestkrat ponovili napade, ki se pa niso obnesli.

Avstrija kliče na pomoč.

Rim, 21. jun. — Po vestih iz Švice je Avstrija spelirala na Nemčijo za pomoč na italijanski fronti in — pomoč je prišla! Hindenburg je odgovoril, da osebnost avstrijskega generala Ludendorffa obišče italijansko bojišče in se prepriča, kaj je narobe z veliko ofenzivo. Dal je obljubljena še kakšna druga pomoč razen Hindenburgovega obiska, se ne ve.

Rim, 21. jun. — Avstrijci so hoteli v pričetku ofenzive ponoviti igre zadnje ofenzive ob Soči. Mnogo se jih je obleklo v italijanske uniforme in hoteli so se pojejalni središčih.

(Dalje na 3. str. 1. kol.)

"MIR IN KRUH!" ZAHTEVA LJUDSTVO.

100.000 DELAVCEV NA ŠTRAJKU.

Na dunajskih ulicah je ljudstvo v krvavem boju s policijo in vojaštvom.

London, 21. jun. — Depesha "Exchange Telegraphu" iz Caribha se glasi, da se je v sredo udeležilo 50,000 oseb demonstracij in živčnih izgrediv na Dunaju. "Kruh in mir!" je vpila po ulicah se valčala masa. Policisti in žandarji so napadli množico z golimi sabljami in sledili so krvavi boji; na stotine oseb je obležalo mrtvih in ranjenih. Izgredniki so napadli in oplenili nebroj prodajalnic z jestvinami in obleko in nekaj je bilo docela razdajnih.

V arzenulu "Vulkan" je zaštrnjalo 100,000 delavcev. V Varšavski tovarni za eroplave je tudi stavka.

Central News ima brzjavko iz Amsterdamu, ki pravi, da so socialisti na Dunaju izdali manifest, glaseč se med drugim, da prebivalstvo v Avstriji je absolutno brez vsakih sredstev za življenje in ne ve kaj početi.

Dunajska "Arbeiter Zeitung" zahteva v ostrem članku, da mora Seydler resignirati.

Druga brzjavke iz Švice poročajo, da delavci na Dunaju nadaljujejo s demonstracijami in delnim štrajkom.

Depesha iz Kodanija, ki se opira na vest v berlinskem "Vorwaertsu," se glasi, da je Ogrska ponudila Dunajčanom tisoč vagonov krompirja, toda upanja ni, da se živčni položaj v Avstriji izboljša v prihodnjih treh tednih.

Delavci v arzenalu "Vulkan" in v tovarnah za eroplave so zastavljali v sredo in takoj nato so sledili krvavi izgredi v Favoriten Margarethen, Ottakringu in Brigittenau, ki so dunajska predmestja. Delavci in ostali proletarski sloji so napadli tudi eno krilo cesarskega gradu.

Dunajski župan Welschkreihner je obvestil ministrskega predsednika Seydlerja, da z ozirom na zulfanje odmerkov kruha odklanja on vso odgovornost za posledice in ne more garantirati miru in reda v glavnem mestu. Župan je zahteval od ministrstva za prehrano primerno količino posušen zelenjave, ki lina nadomestiti pomanjkanje kruha, toda minister je odklonil zahtevo.

Po vesteh v berlinski "Vossische Zeitung" je izjavil dunajski župan, da je občinski svet na Dunaju pričakoval nekaj takega že pred enim mesecem, valed česar je izdal proklamacijo na knute, prošče jih, da pošljejo gotovo količino živil v večja mesta. Občinski svet je upal, da dobi Dunaj najmanj 10,000 vagonov žita, ali prejel jih je samo 2500; župan je tudi naznanil, da ta tedne bo razdeljena zadnja zaloga krompirja in potem bo mesto brez vsega.

Župan v Budapešti, ki je prejel prošnjo za nujno pomoč v kruhu in krompirju, je odgovoril, da niso razmere tamkaj nič boljše in da ljudje nimajo že več mesecev zadostne hrane.

Dunajski občinski svet je v pondeljek sprejel protestno resolucijo proti znižanju krušnih odmerkov; enako resolucijo je sprejel tudi centralni svet delavskih organizacij, ki obenem vsebuje zahtevo za splošni mir.

Kakor je razvidno iz mnogih vesti, je na Ogrskem še nekaj živil, ki bi se lahko odala avstrijski polovici, ali ogrske oblasti se dosti ne znežijo za trziščne potrebe s Dunaja.

Kriza v Nemčiji.

Amsterdam, 21. jun. — V Nemčiji se zopet gode čudne re-

(Dalje na 3. str. 1. kol.)

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Izhaja dnevno razen nedelj in praznikov.

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) in Kanada \$3 na leto, \$1.50 na pol leta in 75c za tri mesece; Chicago in inozemstvo \$4.50 na leto, \$2.25 na pol leta, \$1.13 za tri mesece.

Naslov na vsa, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Issued daily except Sunday and Holidays.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$3 per year; Chicago and foreign countries, \$4.50 per year.

Address:

"PROSVETA"

2657 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

Telefon Lawndale 4635.

Datum v oglepuju n. pr. (Maja 30—15) poleg vsakega imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovito jo pravčasno, da se vam ne ustavi list.

VOJNOVARČEVALNE ZNAMKE.

Včeraj je pričela posebna kampanja za kupovanje vojnovarčevalnih znamk, ki bo trajala do osem in dvajsetega junija. Vojnovarčevalne znamke so po 25 centov. Znesek je majhen in zato pričakuje vlada, da bo vsakdo podpisal obljubo, da kupi eno ali več znamk v tednu. Razume se, da je obljuba, koliko znamk bo kdo kupil, največ odvisna od njegovih denarnih sredstev in razmer, v katerih živi.

Znesek je tako majhen, da tudi najsiromasnejši človek lahko kupi eno vojnovarčevalno znamko v tednu in tako pomaga demokraciji do zmage. Večina ljudi pa lahko kupi več kot eno znamko v tednu.

Marsikdo vrže včas 25 centov proč za nepotrebno reč, če pa kupi vojnovarčevalno znamko, ki jih kasneje, ko jih ima potrebno število skupaj, zamenja za vojnohranilno znamko, je pa teh 25 centov dobro naložil, ker mu nosijo obresti od obresti.

Vsaka vojnovarčevalna znamka, ki jo kupite, je žebelj v rakev pruske in habsburške avtokracije, nas približa zmagi nad militarizmom in fevdalizmom centralnih sil.

Potov za varčevanje je več, toda mi opozarjamo naše rojake samo eno na razvado, ki je zelo razširjena in se jo lahko izrabi za poraz avtokratov, če se obrne v pravo smer.

Med nami je v navadi, če pride rojak v hišo, v kateri stanuje družina, ki ima majhne otroke, da jih med obiskom ali tik pred odhodom obdaruje s centi ali nikliji. Otroci kupijo navadno za te cente in niklje malovredne sladčice, s katerimi si pokvarijo želodce. Priporočljivo je torej, da obiskovalci, ki obdarujejo otroke, direktno reko njim, da naj te cente hranijo in kupijo zanje vojnovarčevalne znamke. Tudi stariši naj vzgajajo otroke, da za vsak cent, ki ga dobe od sorodnikov in prijateljev, kupijo vojnovarčevalne znamke.

Tako vzgojamo otroke k varčnosti in jih obvarujemo, da si ne pokvarijo svojih želodcev z malovrednimi sladčicami, katerim sta primešana glukoza in cukerin. Ko bodo otroci odrasli, se bodo s ponosom spominjali, da so primogli k porazu kajzerja in Habsburžanov v veliki svetovni vojni.

Če stariši pomagajo svojim otrokom k takim darilom z deseticami in srebrnimi četrtaki, dobe otroci veliko veselje do varčevanja in hranijo vsak cent, da z njim kupijo vojnovarčevalne znamke.

Vsakdo, ki kupuje vojnovarčevalne znamke, pomaga k zmagi Združenih držav in njenih zaveznikov, obenem je pa denar tudi dobro naložil.

Z.

KAJZERJEVA NADUTOST.

Kadar nemški kajzer zine, da nekaj pove vsemu svetu, tedaj vselej dokaže, da je zrel za blaznico in da bi bilo človeštvo najbolj varno pred njim, če bi sedel na kakšnem samotnem otoku kot svoječasno Napoleon na St. Heleni, in tam deklamiral izrodke njegovih bolnih možganov ljudem, ki vidijo v kronanih noreh od Boga poslana bitja.

Kajzer je porabil tridesetletnico njegovega vladanja zopet za povečevanje svoje osebe. V tej govoric čestita sam sebi, da je razširil pruski militarizem in pri tem se zahvaljuje "staremu dobremu nemškemu Bogu", da mu je pomagal izvesti njegove avtokratične in militaristične kaprice.

V govoraneah nemškega kajzerja je nekaj navadnega, da pozna le sebe in poleg sebe še trpi Boga, ki mu gre povsod na roko. "Mi in Bog" je priljubljena kajzerjeva fraza, kadar govori svojim podanikom, ki dokazuje, da si nemški avtokrat prilastuje božje lastnosti in se smatra za vzvišeno bitje nad vsemi ljudmi na svetu. Ta "mi" je vedno kajzer, in še drugi nemški kraljički in knezi, ki so njegovi vazali, so po njegovih govoraneah daleč pod

njim. "Mi in Bog" se ponavlja v kajzerjevih govoraneah, kot povest o jari kači in steklem polžu.

Če bi nemško ljudstvo res bilo prežeto z demokratičnimi idejami, bi ta "mi" — nemški kajzer že zdavnaj sedel na varnem v norišnici in sedanje svetovne vojne bi ne bilo, človeška družba bi se v miru razvijala in narod bi z velikimi kulturnimi deli tekmovali med seboj za palmo kulture. Nemško ljudstvo mirno prenaša ta oslovski kajzerjeva povečevanja svoje osebe, kar dokazuje, da ni demokratično, ampak je skozinskož hlapčevsko, ki se veseli, če kronani avtokrat brije norce iz njega. In tako ljudstvo se ne bo osvobodilo svojega "mi" — kajzerja, dokler ne bo docela poraženo na bojišču in ne bodo Združene države in njeni zavezniki preskrbeli njegovemu "mi" — kajzerju varen in dobro zastražen kotiček, da ne bo mogel več ugrožati svetovnega miru in bo preživel svoje zadnje dni življenja v samotni in pokori za strašne krivice, ki jih je storil vsem kulturnim in civiliziranim narodom.

Z.

DOPISI.

Franklin, Kans. — V nedeljo 30. junija se bo vršil drugi shod Slovenskega republičanskega združenja. Shod se prične od dveh popoldne v dvorani Union v Franklinu. Glavni govornik bo Frank Kerže iz Chicago.

Slovenici iz Crawford in Cherokee okrajev, udeležite se tega shoda, da bomo tudi kansaski Slovenci pokazali, da se zavedamo važnosti velikih trenotkov, ki se dogajajo v svetovni javnosti. Na tem shodu se boste poučili natančneje o ciljih in delovanju SRZ. Spoznali boste natančneje mahinacije avstrijskih vojnih in civilnih oblasti proti slovenskemu in drugim potlačeni narodom, ki ječe pod habsburško tiranijo.

Če se rojakom v prizadetih naselbinah vidí da bi bili z vožnjo na franklinški shod 30. jun. združeni preveliki stroški, naj se take naselbine dogovore, in skličejo shode pred ali po 30. juniju in o stvari bi seveda morali pravčasno obvestiti F. Keržeta, da bi se za ta služaj vedel pripraviti.

Slovenici po Oklahomi in Arkansasu, ki se zanimajo za boj svojega naroda, sedaj imate priliko ustanoviti krajevne podružnice Slovenskega republičanskega združenja, kajti medpotoma vas lahko obišče F. Kerže, ki bi nastopil na vaših shodih in vam dal natančnejša pojasnila za organizacijsko delo. Pokažimo se, da smo vredni sinovi slovenskega naroda, da delujemo za njegovo osvoboditev, da bi mogli doseči enkrat priliko postati član svobodnih demokratičnih narodov in se razvijati gospodarsko in kulturno skupno z drugimi jugoslovanskimi narodi v propeh civilizacije in človeštva. Za to je potrebno, da temu narodu izvojemo formo države, kot jo propagira SRZ, to je: Jugoslovanska republika.

Dne 29. junija zvečer bo govoril F. Kerže v Grossu, Kans. in dne 30. junija v Franklinu, Kans. Tiste naselbine, ki se ne morete udeležiti teh dveh shodov, skliče svoje shode in obvestite F. Keržeta, kajti sedaj se da stvar izvesti z majhnimi stroški, ker se bo govornik že nahajal v tujaknjem okrožju.

Vsem tistim rojakom, ki se lahko udeležijo shoda 30. junija v Franklinu, kličem: Vaj na shod v imenu naše napredne misli, v imenu naše borbe za osvoboditev Jugoslovancev in demokracije.

Frank Wegel.

Kupujte vojnovarčevalne znamke v tem tednu.

Izveleček zapisnika ustanovnega shoda krajevne organizacije SRZ v Franklinu, Kans.

Brat Louis Karlinger otvoril zborovanje ob 3. popoldne s primernim nagovorom. Sledi čitanje dnevnega reda, ki se soglasno odobri. Predsednikom shoda je soglasno izvoljen Louis Karlinger, zapisnikarjem pa John Berling in Frank Wegel. Sledi govor o pomenu zborovanja, o ciljih in delovanju Slovenskega republičanskega združenja in o potrebi organiziranja lokalne organizacije SRZ za kansaske Slovence.

Prvi govornik je bil Joe Bratkovič, ki v daljšem govoru pojasnjuje današnji položaj ter tekoče slovenskega naroda, ki se hodi za osvoboditev izpod habsburške monarhije. Govornik je povdarjal, da Slovenci ne zahtevajo kake monarhije, kot hočejo prikazati nekateri ljudje, ki delajo za dinastične interese. On je prepričan, da se

bodo Jugoslovanci zavzeli za federativno republiko, kot jo propagira Slovensko republičansko združenje, kajti le na ta način pravilno in demokratično rešili jugoslovansko vprašanje. Ko je brat Bratkovič končal, je žel za svoj govor buren aplavz.

Za njim je nastopil Martin Stefančič, ki je v svojem govoru priporočal, naj pustimo razne verske in politične diference na strani v mejah kansaske organizacije SRZ, ter naj delujemo strogo po programu Slovenskega republičanskega združenja, kajti le, če bomo delovali za ta program in pustili morebitna nesporazumjenja, ki ne spadajo v delokrog gibanja SRZ, na strani, bomo z našim organizatoričnim delom dosegli uspehe. Tudi Martin Stefančič je žel za svoj govor burno odobravanje.

Govorili so še Frank Šetina, Frank Jug, Anton Šular in Frank Garantini, ki so vsi ožigosali avstrijsko tiransko politiko in poudarjali potrebo poraza avstrijske in nemške avtokracije. Vsem govornikom je občinstvo viharno pritrdjevalo, kar je dokaz, da so kansaski Slovenci zavzeli za gibanje Slovenskega republičanskega združenja.

Sledi poročila zastopnikov društev. Prijavilo se je 22 (dvaindvajset) društev iz Cherokee in Crawford okrajev za pridružitve k krajevni organizaciji SRZ. Sledi diskusija, na kakšen način delovanja bomo dosegli najboljše uspehe za našo organizacijo. Končno se pride do zaključka, da se izvoli osrednji odbor za vsa društva v naselbini preje imenovanih okrajev, vsaka posamezna naselbina pa naj ustanovi ožjo krajevno organizacijo in izvoli odbor, ki bo izvrševal delo SRZ.

V osrednji odbor kansaske organizacije SRZ so bili izvoljeni: Jos. Bratkovič, predsednik; Louis Karlinger, podpredsednik; Anton Šular, tajnik in blaginjak; Vincenc Versniškar, zapisnikar.

Sklepe se, da mora biti osrednji odbor v tesni zvezi s krajevnimi organizacijami SRZ ter jim dajati direktivo, da bo delo tem uspešnejše in disciplinirano; zato je treba enotnega, sporazumnega delovanja krajevnih organizacij z osrednjim odborom.

Sklepe se prirediti shod za SRZ dne 30. junija ob 2. popoldne v dvorani Union, na katerega se povabi kot govornika Frank Keržeta iz Chicago.

Ker je dnevni red izčrpan, zaključil predsednik ob 7. zvečer to, za kansaske Slovence velevažno zborovanje s pozivom, naj se udeležijo shoda 30. junija v obilnem številu in zanj agitirajo, kjerkoli oh prilika.

Louis Karlinger, predsednik shoda. John Berling in Frank Wegel, zapisnikarja.

V vojnovarčevalnih znamkah je denar najboljšo naloženo.

Sheboygan, Wis. — Iz naše naselbine so dopisali precej pogosti, ki se večinoma pečajo s političnimi in strokovnimi vprašanji. To je vzrok, da prav malo, ali bolje, skoro nič ne štejemo o delovanju dveh pevskih društev v naši naselbini. Moj namen je, da nekoliko opišem delovanje slov. pevškega društva "Danica".

Pevsko društvo Danica je eno najstarejših pevskih društev v tej naselbini in za seboj ima burno zgodovino, toda vstrajnost članov je premagala vse ovire, ki so se stavljale društvu na pot in ohranilo društvo čisto do današnjih dni. Pri vseh takih društvih, posebno pa še pri kulturnih društvih,

nastajajo ovire in vstajajo razni elementi, ki so jim taka društva trn v peti. Tudi gojiteljici slovenske pesmi, naši Danici ni bilo postlano z rožicami. Vstrajnost zvestih članov pa je zmagala vse.

Pevsko društvo Danica stoji na popolnoma nepristranskem stališču, in živi le umetnosti slovenske pesmi. Društvo, ki se je posvetilo kulturi, ni pod vplivom ni ene ni druge stranke.

Namen Danice je sodelovati pri vsaki dobri stvari v korist naroda ali delavstva, pa naj pride tako delo od katerikoli strani, glavno je, da so nameni prirediteljev čisti, namenjeni seveda v korist našemu narodu, delavstvu ali demokratičnim principom te države.

Naš namen je gojiti umetno slovensko petje in s tem vzbujati spoštovanje do slovenskega jezika in naroda. Lepa slovenska pesem nas spominja časov, ko smo živeli še onstran luže, bodisi zadovoljno ali nezadovoljno, kajti slovenska pesem nam vzbuja spomine na našo lepo zemljo, ki nas valed avtokratičnega sistema, pod katerim se nahajata ta zemlja, ni mogla osrečiti, da smo jo morali zapustiti in si graditi nova domovja daleč proč od matere Slovenije, toda spremeljala nas je slovenska pesem, kajti ta nam je ostala, ki nas spremlja v žalosti in veselju.

Zato je naravno, da Slovenci ljubijo svojo pesem kot dedno svetinjo svojih pradedov.

Pevsko društvo Danica priredi v nedeljo, 30. junija, svojo vrtno veselico v Anton Borsetovem parku. Društvo bo poskrbelo za obilo nepriljene zabave, zato je upati, da jo slovensko občinstvo v Sheboyganu in okolici poseti v najobilnejšem številu.

Poleg zdravil za želodce bomo imeli tudi dosti duševnega razvedrila. Mladini, kateri se ne smilijo podplati, kadar je na sporedu ples, bo poskrbljeno z izvrstnim orkestrom.

S pevskimi točkami bodo sodelovala tudi pevška društva "Naprej" iz Milwaukee in "Slovenija" iz Sheboygana. Program bo bogat in zabave obilo, zato ne zamudite te prireditve.

Tudi Gajžlo povabimo, naj vsaj enkrat obišče našo naselbino. Garantiram mu, da mu ne bo žal poseja, kajti prepračil se bo, da nismo tako "kisli" obrazov, kot se jih on morda predstavlja.

Član Danice.

Kupujte vojnovarčevalne znamke v tem tednu.

Ashland, Wis. — Dopisi iz naše farmerske naselbine niso pogosti, dasiravno nas je precej v tem kraju. Kar nas je Slovencev, se držimo večinoma našega dela na farmah, včasih pa gremo tudi v mesto, da zaslužimo par dolarjev. Z obdelovanjem polja smo letos nekoliko kasno pričeli, ker smo imeli jako deževno pomlad, kar nas je oviralo pri delu. V marenu je bilo skoro tako toplo, kot sedaj v juniju; meseca aprila in maja je pa deževalo, poleg tega je prevladovalo še bolj mrzlo vreme. Sedaj je vreme izvrstno, vroči dnevi in hladne noči, kar nam seveda najbolj prija.

Letina dobro kaže, posebno seno, ki je za nas živinoreje in mlekarje najvažnejši pridelek. Tisti, ki imajo precej živine, so lahko jako zadovoljni, kajti cena kravam in tudi drugi živini je zelo poskočila. Krave, ki so bile pred par leti \$60, so sedaj \$125 do \$150. Boljše pasme so pa tudi \$200 ali več.

Jaz imam devetero glav goveje živine in seveda bi rad, da mi polje in travniki dobro obrode, da se mi izplačajo stroški in delo, kajti tega smo imeli dovolj, predno smo pripravili zemljo pripravo za obdelovanje.

Cena zemlji je tu zelo poskočila: Pred sedmimi leti se je dobilo 40 akrov za \$700 ob glavni ceni, a danes je tak kos zemlje \$1000. Dobri se tudi ceneje, od \$500 do \$800 40 akrov, toda ta kos zemljišča so od nas oddaljena na 20 milj in precej kamniata ter poraščena s lesom. Nekateri jo kupujejo, da potem izsekajo les za prodajo, ker je sedaj jako drag, pa se jim izplača. Poznamo moža, ki je kupil 40 akrov te z lesom poraščene zemlje, in danaujo samo \$50, ker več po njegovi izjavi sploh ni imel. Šel je takoj na farmo, pričel z izsekavanjem lesa in ga prodajal ter dobil toliko zanj, da je plačal zemljo in si postavil čedno stanovanjsko in gospodarsko poslopje.

Sedaj pravi, da se počuti na trdnem stališču in ne gre več delati za dnevno plačo v tovarno ali rudniku.

V mestu Ashlandu je industrijsko življenje zelo živo, kajti podjetja obratujejo s polno paro. Delo selahko dobi in delavci vedno prihajajo, toda stanovanj primanjkuje. "Ashland Daily Press" je pred kratkim poročala, da bodo zgradili šeststo novih hiš, ki morajo biti gotove do jeseni.

Od delavcev, ki iščejo dela v tujaknjih tovarnah, se zahteva vsaj prvi državljanski papir. Delo je v splošnem osemurno; plača je od 42 c naprej na uro. Ti, ki delajo 10 ur, dobe 11 ur plačanih. Za delo ob nedeljah plačajo čas in pol.

Izdelujejo se potrebščine za namado in ko bi kajzer vedel, kako vse hiti, kako se izvažajo izdelki dan za dnem za uničenje njegove moči, bi gotovo ne bil prav nič vesel.

S 1. julijem postane naše mesto suho, ki je bilo "mokra" vseh 60 let, njegove zgodovinske delavci (lumberjack), ki so delali dober "business" z gozdnimi delavci (lumberjack), ki so prihajali iz bližnjih gozdov in zapili sproti vse svoje prihranke ter se potem vlačili pijani po mestnih ulicah. Ti ljudje so bili izvrsten material za suhače, ki so imeli veliko zaslonbo v svoji kampanji pri ženskah.

Tu je padel nek 18 letni fant s parnika v jezero. Baje je bil pod alkoholčnimi vplivi. Iskalo se ga v vodi pol dneva in ga našli na nekem mestu, kjer je voda globoka 15 čevljev.

Tu imajo Poljaki urad za nabiranje rekrutov v poljsko armado. Neki vojak, član tega urada, je nagovoril par oseb za pristop v armado, toda nagovorjena sta mu odgovorila, da je nesposoben, čegresploh on sam kdaj pobijati nemške vojake in nasprotovati kajzerju. Seveda so jih zapili. Ljudje bi morali biti vsakokrat pazljivejši in poleg tega morajo vendar enkrat se razumeti, da je vojna za demokracije, da se borimo za poraz kajzerjeve avtokracije, kajti le, če porazimo kajzerjev militarizem, bodo doseženi svobodni evropski narodi.

Priporočam vsem čitateljem Prosve, naj razširjajo ta list, ker skrbi za poduk našega naroda v Ameriki in prinaša tudi vsakovrstne novice in drugo zanimivo gradivo.

F. Hočevar.

V vojnovarčevalnih znamkah je denar najboljšo naloženo.

Collinwood, O. — "Prej pa ne gremo dam", da se bo dela dan ... Tako nekako se je glasila popevka na ženitovanju rojaka John Bojta, na 712 E. 161 St. Nič se ne boste čudili, da smo bili tako pozni z odhodom, če vam povem, da smo imeli na razpolago vse dobre svetle, od rujne kapljice pa do zadnje sladčice. V takih okoliščinah seveda ni čudno, da človek pozabi, kdaj se prične daniti.

Ob tej priliki nismo pozabili tudi našega Slovenskega delavstva doma v Collinwoodu. Nabiralec Jennie Bobnar in A. Ličen sta nabrala od navzočih gostov svota \$15. Darovalcem najlepša hvala Collinwoodskemu Slovencev priporočamo, da se zavzamejo brez izjeme za to prekristno delo, da se bo čim prej dvignila v naši sredini stavba, ki bo predstavljala simbol bratstva in sloge tujaknjih rojakov. Spominimo se pregovora: "Kamen do kamni palača ...". Prinašajmo skupaj kamen k kamnu, dolar k dolarju, pa bomo tudi mi kmalu z rneli obliki denarnih prispevkov zmožni skupaj dovolj kamnov za uničenje našega cilja. Izgovori in kaj niso na mestu: Delati moramo vsi, če hočemo doseči uspehe in za to je treba tudi žrtve.

Ob raznih prireditvah, v veseli družbi in ob vsaki ugodni priliki se spomnite SDD v Collinwoodu.

"Mal poloji dar S. D. Domu na altar."

Collinwoodčanka.

OGENJ UNIČIL PARNIK.

Key West, Fla. — Požar je uničil ameriški parnik "F. A. K. Kern" v tuki. Moštvo se je rešilo. Parnik je odrlil 997 ton vode.

Kupajte vojnovarčevalne znamke v tem tednu.

(izdeljevanje s prve strani)

(Nadaljevanje s prve strani)

LUTERANCI.

Historičen roman. Spisal Anton Koder.

(Dolje)

"Veš Bobek, naš voditelj, Katarina Stobe, nam je zadnje nedeljo pridigovala, da imajo lisi svoje luknje, vrabci svoja gnezda. Jaz Lutrov apostol bi pa nocoj še tvojega zapeška ne imel, kamor bi na gorko položil svojo glavo!"

Tako je govoril po svoji naravi siten in ves smejen Goriček, v resnici pa jako drzen in fana-tičen Novoverec; nato je pa resni pristavil: "To-rej v Strmolu je Knafelj zdaj in za kočijaža služiti?"

"Rekel sem ti, ne bodi neverjeten Tomaž!" odvrne hitro Bobek.

"Kdo ti je sporočil to? Ali imaš novic iz Kranja?"

"Mar si ti edini tujec v Galileji; mar ne veš, da je poslala Stobe že Voglarja tja, a da ni ta lena korenina nič opravila. Kdo vé, ali je govoril z njim in mu razjasnil naš obupni položaj?"

"In kaj mu naj naznam jaz, če je tako, in se stiska zdaj kakor gos glavo med peruti, k onas je pripravil tako daleč, da so nam vislice bolj go-tove kakor naš vsakdanji kruh!"

"Sem naj pride, skliče naj shod, posvetuje naj se z nami, in če ni drugače, preskripi naj nam pripomočke, da se izselimo na Nemško; saj on ve za Trubarja, in ta nam lahko pomaga."

"Aha, to je tvoja misel in pa Katarine Sto-bejke, kateri se gotovo po Knafliju zdeha, kakor lačni zajki po rudeči detelji. Veš, jaz imam pa še kravo matorogo doma in nekaj zelnika, pred je-senjo bi ne šel rad na Nemško, potem pa kadar hočeš."

Tako sta se razgovarjala moža, pol v jezi, pol v šali, da je moralo prihajati že proti jutru.

In tedaj je potkal nenadoma zopet nekdo na okno, in njegova podoba je popolnoma zakrila malo šipo.

Zopet je vprašal Bobek po imenovan izkazni-ci, in kmalu se je prikazala bela nežna dlan skozi okno v sobo.

"Stobe je," dejal je potem nekako skriv-nostno gospodar in hitel odpirati dur.

Zasopljena in v temen plašč zavita stopila je velika ženska v sobo in še med durmi nekako bo-ječe vprašala: "Ali si odpisal Gorička, Bobek?"

"Nisem, a baš zdaj hoče oditi," odgovori go-spodar in pokaže na tovarnika, ki je v svetem stra-hu pred mogočno žensko jedva dihal.

"Prav je, da še ni odšel," opomni ponosno Stobe, potem pa na klop k peči sede, plašč raz-vije, da se je lep, mraz nekoliko zarudel obraz pokazal, in nadaljuje:

"Ravno nocoj je prihitel predikant Luka Av-ni, znano ti mora biti njegovo ime, iz Cerkelj k meni in mi naznanil nevesele vesti."

"Pač ni resnica, kar se je šulo o Knafliju?" vpraša nekoliko prestrašen Bobek.

"Resnica, vse je res, kakor je zapisano v sve-tem pismu: 'Udaril bom pastirja in razkropile se bodo ovce.' Pri nas je toliko hujše, da odpada pastir, a njegove ovce se branijo udarca."

"Odpadla, renegat, torej v resnici!" zazi-jata in vprašata naenkrat Bobek in Goriček.

"Razjasnjena še ni popolnoma ta uganka, a kmalu bo. Tudi imenitnejši prijatelji naši v Kra-nju, kovač Gogala, Florijan Leskovic in drugi opazujejo Knaflija, ker mislijo, da jih je izdal, a do živga mu ne morejo prav."

"Zaradi tega sem hitela še nocoj sem in prav je, da še nisi odšel, Goriček," reče zdajci še enkrat Stobejka Goričku.

"Tudi ni jasno in gotovo, ali se vozi zdaj Str-molaki graščak na sprehod, ker je baje obolel, za-torej lahko počakaš, da se zdani. Potem pa idi k Cerkljanskemu župniku, veš, tudi on je naš, ali skriven prijatelj, in mu to moje pismo izroči, osta-lo pa skušaj Knafliju po kaki drugi osebi oddati. Ondi ostaneš potem nekaj dni, dokler ne dobiš drugega povelja od mene."

Prikimaval in obljubaval je Goriček vse to storiti, a skorajno je prejel z Bobkom šale zbijal in vse naredbe smešil. Tak vpliv je imela ponosna ženska nad vsemi svojimi somišljeniki.

Napoleon je Stobejka še nekaj skrivnega Bob-ku na uho šepetala, potem pa odšla, predno se je jelo daniti. A Goriček je raztegnil vesel svoje m-rle ude na zapeček in tamkaj toliko časa smrčal, da mu je solnce na zmrušeno glavo posvetilo.

SEDMO POGLAVJE.

Med plemenitši Kranjske dežele je bil Ko-ronin, graščak Strmolci, v verski zadevi izjema. Odkar mu je umrla še v tretjem letu njegovega zakona žena, in posebno, ko je padel njegov edini sin Ivan pod turškimi mečem pri obleganju Duna-ja po Sulejmanu, katerega je poklical znani Za-polya na pomoč proti Ferdinandu, ostal je kar čez noč sleer krepki mož in bolehal na melanholiji. Ker je vedel tudi, da izmré po njem njegov rod, pečal se je bolj z verskimi stvarmi nego z vite-štvom in postal eden največjih zaščitnikov sosed-nega samostana Velesovskega.

Naravno je torej, da ni bilo v Strmolu istega veselega življenja, kakor po drugih gradovih iste dobe, in ta dolg čas je vplival mnogo na edino grajsko hčer, plavalas Lavro, in to tembolj, ker ni deklica imela temperamenta svojega roditelja, temveč je bila živa, vesela in radovanja željna kljub skoro samostanskemu življenju. Tudi ko je že v svojem desetem letu zvedela, da je name-njena za samostan, ni je oplakala poslednja ne rav-no prijetna novica, kakor da bi si bila mislila: 'Živajno življenje, dokler nam je moč.'

To ni bilo resnemu graščaku posebno po vo-lji. Zaradi tega mu tudi ni bilo ljubo prijatel-jstvo njegove hčere z nekoliko starejšo sestro brš-kega graščaka, baronico Valerijo, ker je bil zad-nji postal javni zaščitnik luteranstva na Gorenj-skem.

Odslej tudi ni več obiskaval svojega sosedu, kar je čutila zlasti Lavra in se zaradi tega toliko pogostejše vozila sama na Brdo, kadar je bil redi-telj z doma.

Pri svoji prijateljici pa se je našla tiste žen-ske radovednosti, ki je toliko večja, kolikor bolj se mora zakrivati.

Ondi ji je prišla tudi prva Trubarjeva knjiga v slovenskem jeziku v roke, namreč isti katekizem od leta 1550. z naslovom: "Anu kratku podučene skaterim vsaki človek more vnebu priti."

Iz te knjige se je v nasprotju s svojo vzgojo napila svobodnomiselnega duha, ki ne ostane pri ženaki brez posebnega vpliva. Tako je postala Lavra že v svoji nežni mladosti po navedoma in naključju skrivna luteranka. Vzbudila se ji je želja, seznaniti se osebno z glasovitim Jarnejem Knaflijem, o katerem je že od svoje prijateljice čula toliko zanimivega.

Baš iz tega vzroka se je peljala Lavra tudi tisto nedeljo, ko je ljubljanski škof Urban v Kra-nji pridigoval, na Brdo in se drugi dan, kakor je znano, s Knaflijem samim domu vozila.

In ta nepričakovana vožnja je uplivala veli-ko na razširjanje verskih idej iste dobe.

Stoprav nekaj tednov je služil Knafelj za Strmolkega kočijaša in že je moral s strahom pripoznati samemu sebi, da ni baš neprijetna ta-kova služba in tako skričeval, in ko bi bilo mo-goče, hotel bi biti vse svoje dni jetnik na Strmo-lu.

Največji in najbolj popolni značaj sprejema svoje zapovedi od srca, a ne nasprotno, trdi nek filozof.

Tudi Knafelj, svest si svojega novega pokli-ca med svojim narodom, bojeval se je v začetku proti takim poveljem in z nevoljo zrl, kako izgu-blja najlepši čas v brezdelavnosti.

In ko se je hotel s silo iztrgati iz svoje nena-dne situacije ter mislil in študiral vso noč, kako precej zboljati kritične zadeve svojih somišlje-nikov, ki so ga že zapored nadlegovali z vpraša-nji o tem in onem ter mu očitali neodločnost, celo onahljivost, in indiferentizem, prišla je zopet gralska hči in dejala:

"Peljava se v ta in oni kraj, jezdiva v sosedni grad, pojdiva na lov" itd. In kdo bi ne bil ubo-gal taki zapovedi lepe plavalaske? Naravno je bi-lo tedaj, da sta Knafelj in vesela grajska hči po-stala prijatelja, a skorajno si nista zatirjala ni-kdar svojih simpatij; in naš znanec je čutil en-krat nenadoma, ko je poljubil svoj gospici roko, da se ji trese, pa opazil je tudi, da obenuje ona med vsemi grajskimi služabniki samo z njim in pogostoma brez opravka in uzroka.

Tako je bilo položeno in zasajeno zrnce prve udanosti kakor črez noč in nevede v neizkušeno srce mlade grajščakinje, ki še ni slutilo tedaj, ka-ko lahko se dvigne iz iskrice sočutja gromadni ljubezni in strasti enako mogočnemu hrastu iz prahu, kamor je padlo po vetru zaneseno zrnce.

Neko popoldne sta bila Knafelj in grajska hči na lovu na ptice s sokolom visoko gori v smre-kovem gozdu. Precej srečna sta bila v svojem po-slu; kajti marsikterega krilatega peveca prinesel jima je bistrogledi roparski pomočnik izmed ve-jevja. Mračiti se je jelo med tem in hipoma ju je prehitela na višavi velika ploha.

Prisiljena sta bila torej vedriti pod košatim hrastom.

"Nesrečo imam. Baš zdaj mora deževati, ko moram storiti še dolgo pot nocoj," povzame zdaj-ci Knafelj besedo, ogledujoč nebo, ali ni upanja, da se zboljša vreme.

"Kam morate iti tako nenadoma?" vpraša gospica.

"Važen posel imam v Kamniku. Že dva pota so mi pisali, naj pridem, in priti moram, a jaz sem odlagal vedno zaradi —"

"Čemu ste odlagali, povejte resnico Jarnej!"

"Ker je tako prijetno pri vas in sem se bal vašega očeta, ko bi zvedel, da hodim v noči iz gradu," odgovori tovariš in upre svoj pogled v gospico, da poslednja radovednosti in strahu v li-ce zarudi.

"Saj ni pregreha hoditi v bližnje mesto, če imate važen opravke."

"Pač ni, a ljudje mislijo, da je, in obsodili bi me, ko bi vedeli, kam hodim in zakaj."

"Če vam dovolijo oče, nič ne de. Povem jim in oba se peljeva tja po dnevu, če hočete," odgo-vori nekako skrbno zopet gospica.

"Prosim vas, tega ne smete! Izgubljen bi bil jaz — in tudi nikdar več bi ne smel in ne mogel potem z vami govoriti. Poslednje bi mi bilo naj-hujše."

Z naglasom in s tresočo besedo je govoril Knafelj zadnje besede in opazil je potem v svo-veselje, da je zarudela tudi njegova tovaršica.

"Mrzel veter brije, prehladil se bodeš gos-pica," nadaljuje zopet Jarnej.

"Ne zebe me, da bi le dož prenehal," odgo-vori nekako v zadregi tovaršica in vendar maza trepeče.

A ko jo zavije nato Knafelj v svoj plašč, ne brani se mu, samo boji se, da bi se zdaj sam pre-hladil.

"Le prepričajte se, da mi je gorko!" odgo-vori tovariš in kakor za pričo ulovi roko svoje to-varšice in meni, da je njena v primeri z njegovo mrzla, — prehladna.

Zopet udari vročica v dekličino lice, in to je menda krivo, da pozabl, kdo drži njeno tresočo de-snico, da je to — ubogi grajski kočijaš.

"Zakaj sem moral priti na Strmol?" pravi črez nekoliko zopet Knafelj.

"Ali vam je torej žal?"

"Žal, ker sem priklenen zdaj z jeklenimi oko-vi, ki me pogube prej ali pozneje."

"Saj ste svobodni, saj lahko —". "Grete" je hotela morda mlada grajščakinja pristaviti, a ustrašila se je te strašne besede in dejala je rajši:

"Kaplan Knafelj je kriv, da ste prišli k nam. Ko bi se ne bila tedaj peljala na Brdo, poslal bi vas ne bil grajščak k nam, in jaz bi vas ne bila nikdar poznala."

(Dolje sledi).

Milko Vogrin.

Novela. — Spisal dr. Stojan.

(Nadaljevanje.)

"Nikdo ne čudi se več Trojanecem in smelim Ahajcem,

Ženka za tako da se med sabo pre-pirajo kruto!

Veneri slična je vsa od temena krožno do pete!"

To krasno lepoticno Olgo izbral si je hrepeneče srce in jo privedlo k žaljivosti Vogrinu.

"Kako lepo, kako krasno bi bilo sedeti z njo pri svojem domačem ognjišču, pomenkovati se o pre-teklih fashih ter nadopolni bodoč-nosti! Kako bi jo ljubil, častil, ne-goval njo, ki je dika in kras — vsega ženstva! Pripovedoval bi ji, da sem doma na obalah Vrbskega jezera pri Celovcu, v borni knet-ski hišici blizu tam, kamor misli zdaj v kratkem iti zdraviti se z materjo. Slikal bi ji one čase, ko sem se šolal v Celovcu, kako sem se potem kot dijak v Ljubljani na-udujeval za narodno našo sloven-sko stvar, kako smo ljubili, častili in povzdigovali svojo domovino, kako gojili ljubezen do zapušč-e-nega svojega naroda! Z njo bi se spominjal onih sladkih uric, ki sem jih preživel v njeni družbi kot njen učitelj, in tožil bi jej o muč-nih časih v Celovcu, kjer sem kot suplent ... kaj sem storil ... razodel svoje notranje mišljenje in ljubezen do svojega jezika in naroda. O vsem tem in mnogo drugem bi jej potožil, in njeno pomilovalno oko bi mi celilo hudo zaudane mi rane, ki še zdaj pečejo ... tako hudo pečejo, da me de-lajo hlapca, ki ne more svojih sužnih verig raztrgati in si priboriti one zlate svobode, da bi re-ki: To je moj dom, to je moja miza, moje ognjišče!"

Zadnje misli zdravijo Vogrina iz lepših sanj, ali kaj pomaga, da je vse le pena, ki se razkadi, ako v njo pihneš. Zlate gradove si kuj na nebo, ali strašna realnost vrže te v globoko brezdnost, iz katerega se le moreš sam s svojo močjo rešiti.

Nežna cvetica Olga je prikova-na, kakor začarana devica, z zla-timi verigami na visok grad. In ti Milko Vogrin, ti si sicer doktor modroslovja in tudi rezervni čast-nik s sabljo in portepujem, ali z vso svojo doktorsko učenostjo in hrabro sabljico si je ti ne pridobiš, niti na njo misliti ne smeš, dokler nimaš tiste trdne podlage, ki jo imenujemo samostojnost v človeški družbi. Kakor Arhimed, tvojemu častilen, manjka tudi tebi stolpa, s katerega bi poskušal vz-digniti zemljo iz njenih tečajev!

Tako filozofira naš dr. Milko Vogrin. Vzrokov je pa imel tudi zato. Nocojšnji večer je bila pri-tinjemu Olga nepričakovano pri-jazna; govorila je tako mlo in ljubko z njim, da bi lahko sklepal po njenem obnašanju na čudno no-tranjo pretvorbo in udanost. Jeli pa vse to res le posledica njenega nagnenja, in ne prirojena in pri-rejena prijaznost, ki se tolikokrat opazuje v mestnih salonih ter slepi svet in sebe? Vsega tega si Vogrin ne more tolmčiti, in Olga mu je postala hipoma velika uganka. Ali tako nedolžno bitje ne more vara-ti! Sree mu pri tej priliki radosti vzkipi, čuti se novorojenega, poln ljubezni, sreče, blaženosti. Iz pre-dala potegne svojega ljubega to-variša in spremljevalca na svojem potovanju po trnjevi zemeljski poti, svoj predragi dnevnik, ki že vsebuje mnogo žalih spominov in misli. A zdaj mu zasveti zvezda prelepe bodočnosti, in v tej blaže-ni sreči hoče tudi njemu sporočiti v osamelih sobici. —

Medtem, ko izliva Milko Vogrin svoja čutila v pero in si olajšuje srce s pisanjem, spravlja se gos-poda pri Skenovskih na odhod. Vsi se vrtijo okoli gospodinje Berte in njene lepe hčerkice Olge. Najpri-jaznejše in najtežje, zatorej pa tu-di najzadnje, odpravlja se plemenita ogrska rodbina Benda.

Gospod baron Arnold Benda, mož kakih šestdeset let, je velepo-sestnik in graščak na Biatnem je-zeru. Znan je nekaj po vsem Ogrskem njegove vinske go-rice, ali valed denarne izgube leta 1873 se je njegovo imetje skrčilo, in komaj da še živi po zimi na Du-haju v lastni, a zadolženi hiši, po leti pa na Biatnem jezeru pri svojih vinogradih. Arnold Benda

je bil arežen oče dveh otrok. Sin Robert bil je mož nekaj čez tride-set let in nadporočnik pri 7. hu-zarskem polku. Hči Jelica pa je bila že omožena z baronom Paczo-nyjem, precej zadolženim ogrskim magnatom.

Staro prijateljstvo je združevalo obitelji Skenovski in Benda. Jelja je bila, da postaneta Olga in Robert mož in žena. Skenovski je želel to s svojega stališča, ker bi bil rad svojo hčer oddal — baronu in povrh še bogatemu plemenita-šu, kakor je sam mislil, in Benda je zopet pričakoval, da si po tej zvezi opomore svoje slabo gmo-tono stanje. Sin Robert bi imel hitro, ko bi po ženitvi prejel doto svoje žene, dati slovo vojaškemu stanu in prevzeti zadolženo posestvo z graščino vred na Biatnem jezeru.

Razumljivo je torej, da je po-stajalo občevanje med obema obit-eljima vedno ožje, in da se je ve-del Robert Benda proti Olgi celo po domače. Na vsako domačo ve-selico ste se obitelji vzajemno va-bili, in tako je bilo tudi nocoj.

Skenovski je nameraval svojo soprogo s hčerjo vred poslati na Koroško v kopel "Poreče" ob Vrbskem jezeru. Tam si je bil pred dvema leti kupil malo ali prav o-kupno v švicarskem slogu zidano vilo, a sadnim vrtom in lepim par-kom. Letos se je odločil soprogo, ker je bolehal, takoj meseca maja s hčerjo Olgo tja poslati. Rihard bi se imel šele po dokončanem pol-letnem tečaju, kakor druga leta, podati tja, a sam si je navadno iz-bral drugo polovico meseca julija za svoj počitek, tako da je s sinom skupaj obiskoval vilo ob Vrbskem jezeru in tam prebil do konca avgusta, msti z otrokoma pa je sploh ostajala do meseca oktobra na deželi.

Nocojšnja zabava je bila neka-ka veselica za slovo. Povabilo se je bilo obilo odlične gospode, med njimi v prvi vrsti seveda baron Benda s soprogo in sinom Robert-om, ki je slul v ogrskih salonih dunajskih za dobrega plesalca in dvorljivega kajti; vedel je vsako kuno priti na Dunaj v garnizijo, dasiravno ni imel tu 7. huzarski polk svojega bivališča. Povabljeni je bila tudi, kakor nam je že zna-no, obitelj grofa Konarskega z domačim učiteljem dr. Milko Vo-grinom, ali ta pot je moral zadnji zastopati svojega gospodarja in grofica.

Kazalec na uri je že četrtikrat sukal po polnoči okoli svojega sredotočja, in jutranja zora je že žarila nebo na vzhodu in vabila zemeljska bitja, naj hité pozdrav-ljati blaženo solnce, ki vstaja no-vorojeno iz Okeanovega valovja: ko je jemala zadnja gospoda od Skenovskih slovo.

Posiljavajoč se ogovori Robert Benda kraljico celega društva: "Gospodična Olga, žal mi je, da se moramo že raziti. Marsikaj bi vam imel še razodeti, kajti poprej ko je bil še tukaj oni plebejec, Vo-grin, ali kako se že zove, nisem vam mogel skoro ničesar povedati in razkriti; vedno vam je stal za petami ta nesramnež, in tudi vi ste mu bili tako prijazni, kakor da bi bil človek naše vrste in ne neomi-kan prostak."

Pri teh tako ošabnih besedah za-rudi Olga, a da bi svojo jezo za-krila, mahlja s pahljačo in odgo-vori mirno, gledajoča v tla:

Z gosti mora biti vsak človek prijazen, gospod nadporočnik; si-ker jih ne vabi k sebi, ako bi se potem proti njim ošabno obnašal."

"Ali taki ljudje, priprosti učitelji, se sploh ne vabijo," pritegne Robert ardit.

Vtis večerne zabave pri Skenov-skih bil je Milku Vogrinu neizbril-jiv. Globoko v srce so mu reza-le besede, katere je slišal oni večer gospici Olgi na uho šepetati iz ust ošabnega nadporočnika, barona Roberta Bende. Nehote si jih je večkrat ponavljal, in srd mu je polnil dušo. Edina tolažba mu je bila le to, da ne mislijo vsi lju-dje tako in da je gospica Olga v svojem obnašanju proti njemu ka-rala drugo mišljenje in plemenit-ejše nazore.

Ko so tedno pozneje Konarski in dr. Vogrin zahvaljevali pri Ske-novskih za zadnje povabilo, spo-mal je Milko, da mu je ohranila Olga še isto prijaznost, katero je kazala na plesni zabavi. In tudi na pohodu, ko se je gospa Ske-novska s svojo hčerjo posiljavila od Konarskih, ni mogel on v dekličinem obnašanju proti sebi opaziti, da bi se bil varal v svo-jem nmenju, — in to je ravno po-vzdignilo in tolažilo Vogrina.

Kakor se pa pri človeku sp-notranje stanje zrcali v njego-zunanosti ter vsaka še tako mi-hna srečna bolest žalost upliva vse zunanje gibanje in počet-tako bi bil, dragi čitatelj, tudi kot dober opazovalec bral na V-grinovem obrazu in v njegov- obeh vso notranjo nevoljo. Mil-ko Vogrin, sicer miren in zgovor-mož, kazal je zdaj v svojem ka-tanji in nenavadni redkobesed-osti notranjo nemirnost. In to sam je dobro čutil, da je izpre-mujen, zatorej se je kolikor mo-gče večjemu občevanju z grofi in grofinjo umikal.

A brez dobrodejnega vpliva vendar ni bila ona veselica Skenovskih za Milka Vogrin. On je začel takoj o istinitosti v-ga, kar je isti večer videl in s-šal, premišljevali: "Vsaki stvar se pride od te ali ene strani, jedra, in vsaka beseda hrani v bi nekaj istine," trdil je sed Vogrin sam pri sebi ter si mislil: "Prav ima baron Benda, ako di, da živim le od tujih ljudi. Ali čudno se mu je zdelo, zak-je pravil o tem gospici Olgi, k-ko da je on lahko vse od stra-šiljal, a njemu samemu ni ni-sa naravnost v oči povedal!"

Tudi to si je Vogrin dobro to-mačil, tako-le sklepaše: "Na-poročnik Benda je v svoji bist-ri glednosti spoznal, da se je gos-pica Olga več ko je bilo treba z m-noj, domačim učiteljem, zab-ovala, in nad tem je hotel plem-niti baron izreči svojo nevoljo-me pri Olgi osmešiti in na t- postaviti."

Vse to večkrat dobro prem-slivki uvidel je Vogrin, da mo-od zdaj naprej vse žile napej-ti, da si, naj velja kar hoče, ste-no mesto pribori. Skrajni ka-temu pa tudi že, kajti sedar-njegov učence, mladi grof Hugo Konarski, imel je na jesen iti vojaško akademijo. Vogrin-torej odloči tudi letos stalne pr-fesorske službe proskiti, a povrh-osebno pri višjih šolskih uradi-dotične prošnje podpirati. Šes-letno že prosi stalne službe pri m-nistrstvu, in vsako leto je ni-je ene, ampak več, po pet do des-prošenj raznim šolskim svetov-pošiljal. To ga je seveda velja-mnogo denarja, a zato pa je va-kokrat bral na prošnji odlo-ko. Prošeno mesto se je drugam o-dalo." Slednje je izgubil že v-pogum. Vse nade in upi so s-tem bolj zapuščali, čim bližje je že mislil svojemu cilju.

Ni se torej čuditi, da je hod-Vogrin pobitega in obupaneg-sreca, osobito pa še, ker ni im-prijatelja, kateremu bi bil v svo-jo tolažbo razkril žalostno sv-je stališče. Znanci njegovi si-venski in prijatelji, ki so se v-Dunaju šolali, delovali so že sk-ro vsi in še delujejo v svoji d-movini, kjer jih narod slovens-dobro pozna; drugi pa, ki so stali v glavnem mestu, imeli so-že svoje ognjišče in se zanimaj-holj za obitelj svojo nego za n-srečnega nekdanjega prijatelja.

Dr. Milko Vogrin bi bil že da-no službo dobil, ko bi ne bil to-ko ponosen in neomahljiveg-značaja. On ni hotel moledova-in prositi pri vsaki vplivni o-sbi, naj ga podpira in mu služ-i izprosi. Najmanj pa bi bil hot-za to žrtvovati svojo ljubezen d-domovine in svojega naroda, k-še žalibože o takih prilikah p-nas Slovenceh še dandanes čest-krat dogaja. Vogrin si je mislil: "Ne prokleta protekaja, ki-tako šopiri, niti izdajalsko ren-gatstvo naj mi pripomagača-službe, temveč moje skušnje-sposobnosti." In tako je tudi st-iril, kar mu bodi na veke na-žal in vsem v posnemovalen uzor-zgled!

Ne vedoč, zakaj se mu proš- tako lakonično odbijajo, ohrab- se nekake dne po oni nam zna-veselici ter gre h gospodu ren-entu srednjih šol poprašat o sv-jih zadevah. Ali Vogrin ostal-tudi po tem pohodu žalosten k-akor prej, da še večje nezadovo-znost si mogel na njem opazi-Zategadel ga neki dan grofin-Konarska, ko se je hotel hitro- obedu postaviti, nagovori:

"Zakaj pa zopet tako nag-gospod doktor? Ali me hočete-mo pustiti, saj vidite, da ni gr-fa doma. Pomudite se še naj-Mladi grof Hugen se naj dan-sam po obedu zabava, a Vi im-drugekrat dovolj časa nadal-vati svoje Archimedske študije"

(Dolje.)